

สารน่ารู้เรื่องน้ำ

อุทยานแห่งชาติ สามร้อยยอด

แรมซาร์ไซต์ไทย

“สารน่ารู้เรื่องน้ำ” ในเดือนนี้นำเสนอเรื่องราวของพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระหว่างประเทศ (Ramsar sites) แห่งที่ 11 ของไทย คือ อุทยานแห่งชาติสามร้อยยอด ได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นลำดับที่ 2238 ในวันที่ 8 มกราคม 2551

ทั้งนี้ ผู้อ่านจะได้ทราบข้อมูลที่น่าสนใจ เช่น ทำเลที่ตั้ง สถานภาพทางกายภาพ สถานภาพทางชีวภาพ คุณค่าและการใช้ประโยชน์ ฯลฯ

แล้วกลับมาพบกันใหม่ในเดือนหน้าพร้อมกับเรื่องราวดีๆ มีประโยชน์ใน “สารน่ารู้เรื่องน้ำ” กันนะคะ

29 กุมภาพันธ์ 2567

1

ขอบเขต และที่ตั้ง

พื้นที่ชุ่มน้ำอุทยานแห่งชาติ
เขาสามร้อยยอด ในเขต
อำเภอสามร้อยยอด และ
อำเภอกุยบุรี จังหวัด
ประจวบคีรีขันธ์ มีพื้นที่
รวม 43,075 ไร่ หรือ
6,892 เฮกตาร์

2

สถานภาพ ทางกายภาพ

สภาพภูมิประเทศเป็นภูเขาหินปูนที่มี
ความสูงชัน ที่ราบริมฝั่งทะเลเป็น
หาดเลนและห้วงน้ำทะเลตื้น รวมถึง
เกาะหินปูนที่ตั้งเรียงรายใกล้ชายฝั่ง
ทะเลได้แก่ เกาะโครง เกาะนมสาว
เกาะระวาง เกาะระวิง เกาะสัตกูด
และเกาะขี้นก ระบบนิเวศมีความ
หลากหลายประกอบด้วย บึงน้ำจืด
ป่าชายเลน หาดโคลน หาดทราย

3

สถานภาพ ทางกายภาพ

ภูมิประเทศรอบเทือกเขา
เป็นทุ่งที่ราบลุ่มกว้างใหญ่
พื้นที่ราบมีน้ำขังตลอดปี
อยู่บริเวณด้านตะวันตก
ของอุทยาน เรียกว่า
“ทุ่งสามร้อยยอด”

ในอดีตเคยเป็นทะเล
หรืออ่าว ต่อมาถูกปิดกั้น
ด้วยตะกอนและสึนทราย
ทำให้ทะเลถอยร่นออกไป
ได้รับอิทธิพลน้ำจืดจาก
แผ่นดิน มีน้ำฝนเป็น
แหล่งน้ำหลักที่เข้าสู่ทุ่ง
และน้ำส่วนหนึ่งไหลมา
จากเทือกเขาสามร้อยยอด

4

“ทุ่งสามร้อยยอด” ถือได้ว่าเป็น
พื้นที่ชุ่มน้ำขนาดใหญ่แห่งหนึ่งของ
ไทย เป็นที่ราบลุ่มที่เกิดขึ้นเองตาม
ธรรมชาติ มีระดับน้ำลึกเฉลี่ย 3
เมตร มีพีชลอยน้ำหรือพีชไต้
กระจายอยู่หนาแน่น เป็นที่อยู่อาศัย
และขยายพันธุ์ของสัตว์นานาชนิด

อุทยานแห่งชาติเขาสามร้อยยอด
มีสภาพเป็นทะเล ร้อยละ 37.70 ของ
พื้นที่ทั้งหมด คิดเป็นเนื้อที่ 156,161
ไร่ รองลงมา เป็นพื้นที่เพาะเลี้ยง
สัตว์น้ำ ที่ลุ่ม และป่าผลัดใบ ที่เหลือ
เป็นนาข้าว ไม้ยืนต้น ชุมชนและ
สิ่งก่อสร้าง ทุ่งหญ้า พืชไร่ ไม้ผล
ป่าชายเลน

สถานภาพทางชีวภาพ

ทรัพยากรป่าไม้

- พบพรรณไม้รวม 294 ชนิด จาก 236 สกุล 95 วงศ์ เป็นพรรณไม้ที่นำเข้าไปปลูก เช่น มะม่วง เหลืองปรีดิยาธร หูกวาง ฯลฯ
- พืชหายากที่มีความสำคัญต่อการอนุรักษ์ระดับชาติ เช่น นมแมว ผักแขยงสยาม
- พืชต่างถิ่นที่รุกรานรายการ 1 เช่น หงอนไก่ไทย สาบเสือ ขี้เหล็กย่าน ฯลฯ และพืชต่างถิ่นที่รุกรานรายการ 2 เช่น ผักขมหนาม

ทรัพยากรปลา

- พบปลาน้ำจืดที่มีแนวโน้มใกล้สูญพันธุ์ ได้แก่ ปลาตุ๊กด้าน ปลาตุ๊กอูย และพบปลาน้ำจืดพันธุ์ต่างถิ่นที่รุกรานแล้ว คือ ปลาหมอเทศ และปลานิล

ทรัพยากรปะการัง

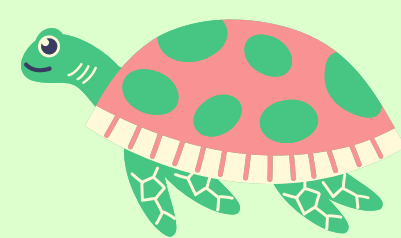
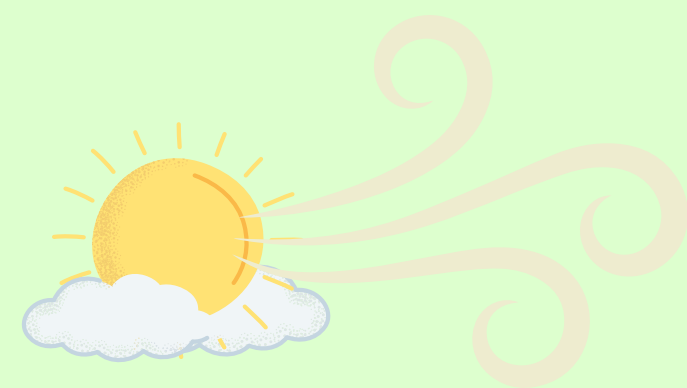
- พบแนวปะการังเพียงเกาะเดียว คือ เกาะโกล่า
- ด้านทิศเหนือมีลักษณะเป็นแนวปะการังริมฝั่งมีสภาพสมบูรณ์ดีมาก ด้านทิศตะวันออกเป็นกลุ่มปะการังบนพื้นทราย ส่วนใหญ่เป็นพวกปะการังโขดขนาดเล็ก
- ด้านทิศตะวันตกและทิศใต้มีชายฝั่งเป็นโขดหิน ปะการังขึ้นปกคลุมบนแนวหิน จัดอยู่ในสถานภาพดีมาก และสถานภาพกลุ่มที่เป็นกังวลน้อยที่สุด ตามบัญชี IUCN Red list

ทรัพยากรสัตว์ป่า

- สัตว์ป่าที่มีสถานภาพด้านการอนุรักษ์ ประกอบด้วย สัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม เช่น เสี่ยงผา โลมาอิรวดี ลิงกังเหนือ ฯลฯ สัตว์จำพวกนก นกหัวโตมลายู นกกระสาแดง และสัตว์เลื้อยคลาน เช่น เต่าหับ เต่าดำ เต่าเหลือง และจิ้งจอก

ทรัพยากรสัตว์หน้าดิน

- พบปริมาณสัตว์หน้าดินมีความชุกชุมเฉลี่ย 2,344 ตัวต่อตารางเมตร ปริมาณความชุกชุมมากที่สุดอยู่ในไฟลัม Mollusca รองลงมาคือไฟลัม Arthropoda และพบชนิดพันธุ์ต่างถิ่นที่รุกรานแล้ว ได้แก่ Pomacea sp.(หอยเชอรี่)

คุณค่าและ การใช้ประโยชน์

สภาพพื้นที่ชุ่มน้ำอุทยานแห่งชาติเขาสามร้อยยอด มีความสำคัญในด้านการเป็นแหล่งท่องเที่ยว แหล่งเรียนรู้/ศึกษารธรรมชาติ แหล่งศึกษาด้านนิเวศวิทยา แหล่งค้นคว้าวิจัย ทดลอง และเก็บตัวอย่างเพื่อการศึกษากทางอนุกรมวิธาน นิเวศวิทยา และวิวัฒนาการ เป็นแหล่งอาหารสัตว์น้ำ เช่น กุ้ง หอย ปู ปลา ฯลฯ เป็นแหล่งประกอบอาชีพที่สำคัญของชาวบ้าน คือ อาชีพประมงและเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ สร้างรายได้ให้กับชุมชนโดยรวม

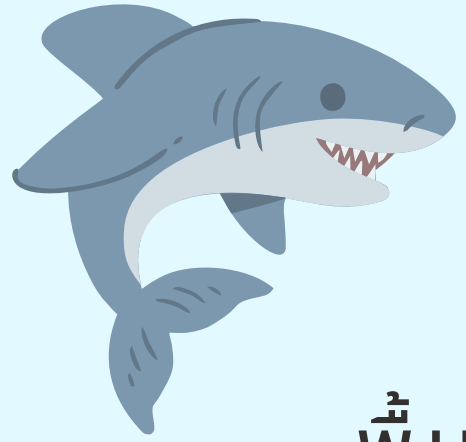

ครัวเรือนที่ใช้ประโยชน์จากพื้นที่ 931 ครัวเรือน มีมูลค่าประโยชน์จากพื้นที่ชุ่มน้ำโดยรวม 409.59 ล้านบาท/ปี จำแนกเป็นมูลค่าจากการประมง 223.41 ล้านบาท/ปี และการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ 186.18 ล้านบาท/ปี ตามลำดับ

การจัดการ และภัยคุกคาม

การบริหารจัดการ มีหน่วยงานที่รับผิดชอบดูแลพื้นที่ คือ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ร่วมด้วยองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น ซึ่งจะประสานความร่วมมือในด้านต่างๆ ทั้งการบริหารจัดการพื้นที่ กำหนดกฎระเบียบการเข้าใช้พื้นที่ และมีส่วนร่วมกับภาคประชาชนในการอนุรักษ์และฟื้นฟูพื้นที่ชุ่มน้ำ เช่น กิจกรรมปลูกป่าเป็นแนวต้นน้ำ

อุทยานแห่งชาติเขาสามร้อยยอด บริหารจัดการพื้นที่ในด้านความเป็นแหล่งเรียนรู้ศึกษารวมชาติ และสถานที่พักผ่อน เช่น บริการบ้านพักและลานกางเต็นท์ เส้นทางศึกษารวมชาติ ฯลฯ

การคุกคามในพื้นที่ พบการคุกคาม 3 ลักษณะ ได้แก่

1) การคุกคามที่ทำลายคุณค่าต่อพื้นที่ชุ่มน้ำอย่างรุนแรง คือ สภาวะแห้งแล้งทำให้ระบบนิเวศในบึงเกิดการเปลี่ยนแปลง ส่งผลให้ปริมาณสัตว์น้ำลดลง

2) การคุกคามที่ส่งผลต่อพื้นที่ในทางลบ คือ การบุกรุกและรบกวนโดยมนุษย์ เช่น การจับปลาจำนวนมาก การเจาะน้ำบาดาลเพื่อเลี้ยงกุ้ง

3) การคุกคามที่ไม่ส่งผลกระทบต่อคุณค่าของพื้นที่ชุ่มน้ำ เช่น การรุกป่าพื้นที่เพื่อสร้างบ้านเรือน การใช้พื้นที่เพื่อการท่องเที่ยวและสันทนาการ น้ำเสียจากการเพาะเลี้ยงกุ้งและสัตว์น้ำจืดในทุ่งสามร้อยยอด

